

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
(ЦДАМЛМ України)

ФОНД № 377

Любченко

Георгій (Юрій) Опанасович

(1900 – 1970)

український архітектор

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

1924 – [не раніше 1950]

Київ 2015

Зміст

	№№ од. зб.	№№ арк.
Передмова		3-6
Список скорочень		7
Іменний покажчик		8
I. Творчі документи Любченка Г. О.	1-11	9-11
II. Листування	12-13	11
III. Документи до біографії Любченка Г. О.	14-17	11-12
IV. Документи, зібрані Любченком Г. О.	18	12
V. Зображувальні документи	19	12
Додаток № 1		14

Передмова

Любченко Георгій (Юрій) Опанасович – український архітектор. Народився 15 жовтня 1900 р. у містечку Староживотів¹ Таращанського повіту Київської губернії у сім'ї селянина. Навчався спочатку в церковнопарафіяльній школі, потім – у вищому початковому училищі у Сквирі², а з 1917 р. – у Сквирській гімназії, яку закінчив у 1920 р.³.

Протягом 1920-1922 рр. Любченко Г. О. працював у відділі політосвіти Сквирського повітового військкомату. З липня 1921 р. по липень 1922 р. був завідувачем бібліотечної секції відділу народосвіти Сквирського повітового ревкому. З серпня 1921 р. по червень 1923 р. – вчителем 8-ї трудшколи у Сквирі⁴. В 1923 р. Любченко Г. О. вступив до Київського архітектурного інституту, який у подальшому був реорганізований у архітектурний факультет Київського художнього інституту⁵. Закінчивши навчання у 1930 р., отримав диплом архітектора-художника, організатора будівництва⁶.

З листопада 1928 р. по вересень 1930 р. Любченко Г. О. працював викладачем 1-ї художньо-індустріальної профшколи у Києві. З січня 1930 р. по вересень 1932 р. – доцентом Київського робітничого машинобудівного інституту. З травня 1930 р. по січень 1933 р. – асистентом, старшим асистентом, виконуючим обов'язки керівника секції конструкцій, науковим співробітником конструкторського сектору Київської філії Науково-дослідного інституту споруджень. З березня 1933 р. по вересень 1938 р. – асистентом, нештатним асистентом, виконуючим обов'язки доцента Київського будівельного інституту⁷. З серпня 1933 р. по травень 1934 р. – архітектором з планування міста Архітектурно-планувального управління Київського комгоспу. З жовтня 1936 р. по квітень 1938 р. – старшим архітектором Київського обласної

¹ Нині с. Новоживотів Оратівського р-ну Вінницької обл.

² Нині адміністративний центр Сквирського р-ну Київської обл.

³ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 11, арк. 1, 2.

⁴ Там само, спр. 11, арк. 1, 2; спр. 15, арк. 3 зв., 4; спр. 17, арк. 5 зв.

⁵ Нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури.

⁶ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 11, арк. 1, 2; спр. 14, арк. 1, 2; спр. 15, арк. 2 зв.; спр. 17, арк. 1 зв.

⁷ Нині Київський національний університет будівництва і архітектури.

проектної контори. З липня 1938 р. по липень 1941 р. – архітектором, старшим архітектором проектної контори республіканського Наркомату місцевої паливної промисловості¹.

В роки німецької окупації Любченко Г. О. перебував у Києві. Працював у відділі благоустрою (за іншими даними – у архітектурно-будівельному відділі²) Київської міської управи. Після звільнення столиці УРСР радянськими військами – старшим архітектором-інспектором Державного архітектурно-будівельного контролю Управління у справах архітектури Києва³.

Помер архітектор у 1970 р.

Любченко Г. О. був автором ряду проектів, реалізованих будівництвом. Серед них: столова заводу імені Артема (1929 р.) та житловий будинок співробітників НКВС УСРР (1934 р.) у Києві, насосна станція 2-го підйому Київського водогону в с. Вишгороді⁴ (1936 р.), житловий будинок працівників спиртового тресту в Житомирі⁵ (1937 р.), колгоспний Будинок культури у с. Піщаному⁶ (1937-1938 рр.), каменедробильний завод у с. Клесові⁷ (1939-1940 рр.), соцмістечко комбінату «Укрбурвугілля» в Олександрії⁸ (1938-1940 рр.), житлове селище і будівля торфобрикетного заводу в с. Білокоровичах⁹ (1940-1941 рр.) і т. ін.¹⁰.

Поряд із цим окремі проекти архітектора так і не було реалізовано – Урядова площа (1934 р.; у співавторстві з архітектором Альошиним П. Ф.) та житловий комбінат фабрики «Коттон-чулок» (1936-1937 рр.) у Києві, столова туберкульозного санаторію у Гадячі¹¹ (1939 р.) і т. ін.¹².

¹ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 10, арк. 2; спр. 11, арк. 1-2 зв.; спр. 15, арк. 3 зв.-7 зв.; спр. 17, арк. 4 зв., 5 зв.

² Там само, спр. 17, арк. 6 зв.

³ Там само, спр. 11, арк. 3; спр. 17, арк. 5 зв.

⁴ Нині місто, адміністративний центр Вишгородського р-ну Київської обл.

⁵ Нині місто обласного підпорядкування, адміністративний центр Житомирської обл.

⁶ Нині село Золотоніського р-ну Черкаської обл.

⁷ Нині селище міського типу Сарненського р-ну Рівненської обл.

⁸ Нині місто обласного підпорядкування, адміністративний центр Олександрійського р-ну Кіровоградської обл.

⁹ Нині село Олевського р-ну Житомирської обл.

¹⁰ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 1, арк. 1-5; спр. 2, арк. 1-3; спр. 4, арк. 1-35; спр. 10, арк. 1-2; спр. 17, арк. 1 зв., 3.

¹¹ Нині адміністративний центр Гадяцького р-ну Полтавської обл.

¹² ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 3, арк. 1-15; спр. 10, арк. 1-2; спр. 17, арк. 3 зв.

Крім цього, у роки навчання в КХІ, Любченко Г. О. здійснив під керівництвом історика архітектури, проф. Моргілевського І. В. архітектурні обміри Успенської церкви Єлецького монастиря у Чернігові (1926-1927 рр.) та Софійського собору в Києві (1929 р.)¹.

Архітектор був також автором наукових досліджень – «Інсоляція і орієнтація будинків»² (1932 р.) та «Конструкции частей зданий из армированного грунта»³ (1930-і рр.; неопубліковане).

Представлені у даному описі документи до архіву-музею передала дружина Любченка Г. О. Овсяннікова Є. І. (1971; включені до здавального опису № 1). На їхній основі було сформовано особовий фонд № 377. В 1977 р. згідно з актом про виявлення необлікованих документів до складу фонду було долучено 3 справи (включені до опису № 2 первинного розбору документів). У 2015 р. здавальний опис № 1 та опис № 2 первинного розбору документів взято на перероблення, внаслідок якого укладено опис № 1 справ постійного зберігання, до якого включено 20 одиниць зберігання за 1924 – [не раніше 1950] рр.

Справи опису розміщено у розділах: «Творчі документи Любченка Г. О.», «Листування», «Документи до біографії Любченка Г. О.», «Документи, зібрані Любченком Г. О.», «Зображувальні документи».

Розділ «Творчі документи Любченка Г. О.» представлено фоторепродукціями виконаних архітектором проектів будівель, фотографіями побудованого за його проектом житлового будинку співробітників НКВС УСРР у Києві, пояснювальною запискою та кресленнями на синьці до проекту колгоспного Будинку культури у с. Піщаному, малюнками та чернетками архітектурних обмірів Софійського собору в Києві, чорновими варіантами наукового дослідження «Інсоляція і орієнтація будинків», чистовиком наукового дослідження «Конструкции частей сооружений из армированного грунта», власноруч складеним списком робіт, варіантами автобіографії.

¹ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 10, арк. 1; спр. 17, арк. 5.

² Любченко Ю. П. Інсоляція і орієнтація будинків. – К.: ОНТВУ Будвидав, 1932. – 72 с.

³ ЦДАМЛМ України, ф. 377, оп. 1, спр. 9, 20 арк.

Розділ «Листування» репрезентовано листуванням із істориком архітектури, проф. Моргілевським І. В. з приводу архітектурного обміру [Успенської церкви Єлецького монастиря у Чернігові] та запискою Любченку Г. О. від невстановленої особи.

Розділ «Документи до біографії Любченка Г. О.» представлено свідоцтвом про закінчення КХІ, трудовим списком, супровідною запискою КБІ у Комісію з присвоєння вчених ступенів і звань при ГУУЗ НКВП [СРСР?] з повідомленням про надсилання рукопису наукового дослідження Любченка Г. О., 13 аркушів креслень на синьці до нього, 8 фотографій, а також особовим аркушем члена Київського відділення СРА СРСР.

Розділ «Документи, зібрані Любченком Г. О.» репрезентовано списками перекладів російською мовою наукових досліджень паризького архітектора Адольфа-Огюстена Рея, женецького астронома Жюстена Піду та женецького архітектора Шарля Барде «La science des plans de villes» («Наука про плани міст»), а також данського архітектора Хеннінга Волмера «Om sollysets rationelle udnyttelse» («Про раціональне використання сонячного світла»).

Розділ «Зображувальні документи» представлено портретною фотографією Любченка Г. О.

Документи у розділах систематизовано за структурно-хронологічною ознакою. Їхній фізичний стан у цілому задовільний.

Опис укладено згідно з методичним посібником «Робота з документами особового походження» (К., 2009).

Передмову склав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

10 лютого 2015 р.

Список скорочень

авт.	авторський
акв.	акварель
арк.	аркуш
б/д	без дати
військкомат	військовий комісаріат
ГУУЗ	Головне управління учбовими закладами
зв.	зворот
КБІ	Київський будівельний інститут
КХІ	Київський художній інститут
маш.	машинопис
наросвіта	народна освіта
НКВП	Народний комісаріат важкої промисловості
НКВС	Народний комісаріат внутрішніх справ
олів.	олівець
пап.	папір
політосвіта	політична освіта
прим.	примітка
профшкола	професійна школа
ревком	революційний комітет
соцмістечко	соціалістичне містечко
СРА	Спілка радянських архітекторів
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік
трудшкола	трудова школа
УРСР	Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР	Українська Соціалістична Радянська Республіка

Іменний покажчик

	№№ од. зб.
Моргілевський І. В.	12
[Barde Ch.] (Барде Ш.)	18
[Wolmer H.] (Волмер Х.)	18
[Pidoux J.] (Піду Ж.)	18
[Rey A.] (Рей О.)	18

Затверджено
Рішенням експертно-перевірної
комісії ЦДАМЛІМ України
25.02.2015 р. Протокол № 2

ФОНД № 377

Любченко
Георгій (Юрій) Опанасович
(1900 – 1970)
український архітектор

ОПИС № 1
справ постійного зберігання
1924 – [не раніше 1950]

Надходження згідно з актом № 1038 від 19.07.1971 р., актом від 29.11.1977 р.

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
I. ТВОРЧІ ДОКУМЕНТИ ЛЮБЧЕНКА Г. О.					
1.	Проект житлового будинку співробітників НКВС УСРР у м. Києві. Фоторепродукція. Додаються фотографії готового будинку. Арк. 2-5.	1934, б/д	5	5	
2.	Проект насосної станції другого підйому Київського водогону в с. Вишгороді. Фоторепродукції.	1936	3	3	

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
3.	Проект житлового комбінату фабрики «Коттон-чулок» у м. Києві (нереалізований): генеральний план житлового кварталу, проекти житлового будинку на 120 квартир, гуртожитку, дошкільних дитячих закладів, пральні. Фоторепродукції. Альбом.	1936 – 1937	1	15	
4.	Документи до проекту колгоспного Будинку культури у с. Піщаному: пояснювальна записка, креслення на синьці. Зшиток. На арк. 5 зв., 9, 10, 21, 22 – автографи архітектора.	1938	1	35	
* * *					
5.	Малюнки Софійського собору в м. Києві. Пап., олів., акв.	1924, б/д	3	3	
6.	Архітектурні обміри Софійського собору в м. Києві. Чернетки. Рукопис.	[1929]	66	105	
7.	«Інсоляція і орієнтація будинків». Наукове дослідження. Повні та неповні тексти, уривки, розрізнені аркуші. Чорнові варіанти. Автограф, маш. із авт. правками та вставками. Зшиток, окремі аркуші.	[не пізніше 1932]	11	156	

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
8.	«Інсоляція і орієнтація будинків». Наукове дослідження. Уривки, розрізнені аркуші. Чернетки. Автограф, маш. із авт. правками та вставками. Зшитки, окремі аркуші.	[не пізніше 1932]	–	88	
9.	[«Конструкции частей сооружений из армированного грунта»]. Наукове дослідження. Без початку. Маш. Зшиток.	[не пізніше 1937]	1	20	
10.	Список робіт. Автограф.	[не раніше 1944]	1	2	
11.	Автобіографія. Варіанти. Автограф.	[не раніше 1950]	2	3	

II. ЛИСТУВАННЯ

12.	Листування з істориком архітектури, проф. Моргілевським І. В. з приводу архітектурного обміру [Успенської церкви Єлецького монастиря у м. Чернігові].	5 серпня – 6 вересня 1926, б/д	4	6	
13.	Записка від невстановленої особи.	б/д	1	1	

III. ДОКУМЕНТИ ДО БІОГРАФІЇ ЛЮБЧЕНКА Г. О.

14.	Свідоцтво про закінчення КХІ.	31 жовтня 1932	1	2	
-----	-------------------------------	-------------------	---	---	--

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
15.	Трудовий список.	[листопад – грудень 1932]	1	8	
16.	Супровідна записка КБІ у Комісію з присвоєння вчених ступенів і звань при ГУУЗ НКВП [СРСР?] з повідомленням про надсилання рукопису наукового дослідження Любченка Г. О., 13 аркушів креслень на синьці до нього, 8 фотографій.	4 червня 1937	1	1	
17.	Особовий аркуш члена Київського відділення СРА СРСР.	24 серпня 1945	1	7	

IV. ДОКУМЕНТИ, ЗІБРАНІ ЛЮБЧЕНКОМ Г. О.

18.	[Barde Ch.] (Барде Ш.), [Wolmer H.] (Волмер Х.), [Pidoux J.] (Піду Ж.), [Rey A.] (Рей О.). [«La science des plans de villes»] («Наука про плани міст»), [«Om sollysets rationelle udnyttelse»] («Про раціональне використання сонячного світла»). Наукові дослідження. Маш., рукопис. Списки перекладів рос. мовою.	1928, [1930]	2	53	
-----	---	--------------	---	----	--

V. ЗОБРАЖУВАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ

19.	Портретна фотографія Любченка Г. О.	б/д	1	1	
* * *					
20.	Здавальний опис № 1 та опис № 2 первинного розбору документів.	1977, б/д	2	5	

В опис № 1 внесено 20 (двадцять) одиниць зберігання з № 1 по № 20 – 108 (сто вісім) документів на 519 (п'ятстах дев'ятнадцяти) аркушах.

Опис склав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

10 лютого 2015 р.

Прийнято на постійне зберігання до ЦДАМЛМ України 20 (двадцять) одиниць зберігання – 108 (сто вісім) документів на 519 (п'ятстах дев'ятнадцяти) аркушах.

Документи передав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

Документи прийняв:

головний спеціаліст

відділу забезпечення

збереженості документів

Т. М. Снежкова

02 березня 2015 р.

Додаток № 1
до опису № 1
фонду № 377

Список
літератури, переданої до ЦДАМЛІМ України
згідно з актом № 1038 від 19.07.1971 р.

№№ з/п	Автор і назва	К-сть	Інв. №	Прим.
1.	Любченко Ю. П. Інсоляція і орієнтація будинків. – Х.-К.: Будвидав, 1932.	1	36733	

Всього до списку внесено 1 (одну) назву друкованих видань у 1 (одному) примірнику.

Список склав:

завідувач сектору

зберігання друкованих видань

10 лютого 2015 р.

О. С. Алексєєнко